

DE TRIBUNE

Redactieadres:
D. J. WIJNKOOP N. Prinsengracht 10
Amsterdam.

SOC. DEM. WEEKBLAD

Administratieadres:
J. C. CETON, Wijtenbachstraat 13
Amsterdam.

VERSCHIJNT ELKEN ZATERDAG.

Abonnementprijs bij vooruitbetaling 40 cent per 3 mnd.
Buitenland 65 ct. Losse nummers 3 ct.
Advertentiën per regel 15 cent. Bij abonnementen speciaal tarief.

Orgaan van de Soc.-Dem. Partij

Redactie: J. C. CETON, H. GORTER,
W. v. RAVESTEIJN Jr. en D. J. WIJNKOOP.

INHOUD: De burgerlijke politiek en de S. D. P. — Politiek verval? — Twee opmerkingen aan het Weekblad der S. D. A. P. — Aan de 23 dapperen. — Een emmer koud water. — De alg. verkiezingen en de S.D.A.P. (slot). — Uit de Vakbeweging. — Gemeenteprogram. — Van de Afdelingen.

Van de Administratie.

1 Juli worden de postkwitanties voor het vierde kwartaal verzonden. Voordien kan men het abonnementsgeld groot 40 centen ons opzenden.

De burgerlijke politiek en de S. D. P.

Het is altijd zoo geweest en zal altijd zoo blijven is een spreuk die een wonderdiep inzicht geeft in ~~den geestestoestand van de om het bezit van de~~ staatsmacht intrigerende partijen van Treub tot Kuyper. Zij beschouwen de burgerlijke klasseheerschappij als iets vast, iets blijvends. Zij kunnen niet zien de opkomst van een nieuwe klasse, die steunend op en voortgekomen uit de bedrijfsontwikkeling, die op haar beurt wordt voortgestuwd door de steeds volmaakter techniek, eens alle klasseheerschappij zal vernietigen. Daarom draagt alle politiek der heerschende klieken en partijen steeds het kenmerk der huichelarij.

De groepen die worden platgedrukt door het moderne kapitalisme in den strijd om het bestaan, door hun gebrek aan kapitaal, en die ondergaan, denken dat zij met behoud van de bestaande voortbrengingswijze en de daaruit noodzakelijk voortvloeiende samentrekking van het kapitaal en proletarisering van de massa der bevolking zich kunnen redden als „stand”, hetzij als winkeliers en kleine fabrikanten en baasjes of als alleen-producenten. Zij vleien om staatshulp; de boeren verlangen bescherming om hogere prijzen te kunnen maken voor hunne producten, die zij verhoogen moeten om de concurrentie tegen overzeesche landbouwvoortbrengselen te kunnen volhouden.

De kleine fabrikant is hevig tegenstander van arbeidswetgeving, die hem de onbeperkte uitbuiting bemoeilijkt. Niet alleen de „grootte werkgevers” voeren een campagne tegen de „sociale” wetgeving, maar de kleinen evenzeer, ja nog scherper. Uit den aard der zaak wordt een bedrijf met gering bedrijfskapitaal meer gedrukt door hogere eischen op het gebied der bedrijfshygiëne, betaling der ongevallenpremie en andere lasten, dan een bedrijf met voldoende kapitaal. De kleine kapitalist en fabrikant met minder draagkracht, die een zwaren strijd op de markt heeft met den beter toegerusten mededinger, den grootkapitalist, is vijandiger gezind aan hervorming en arbeidswetgeving dan de grootkapitalist. De kleine kapitalist en de „baasjes” zijn de ergste uitbuiters en tegenstanders van de arbeiders op elk gebied. Het is een totaal onjuiste bewerking (zie het herstemmingsmanifest der S. D. A. P.) der revisionisten, dat het bepaalde soort werkgevers vertegenwoordigd door de vrije liberalen en „Nieuwe Courant” meer vijandig gezind zijn aan sociale wetgeving dan een andere groep. Deze geheele verkiezing, die pas is gevoerd door de burgerlijke groepen, en de

uitslag ervan bewijst, dat de tegenstand van de bezitters van allerlei gading, huisjesmelkers, renteniers, werkgevers en geldlui groeiende is tegen sociale maatregelen van welken aard ook. De klassetegenstellingen zijn toegenomen, de onwil der bezittende klasse tegen het algemeen kiesrecht is wassende.

Trots alle laster der parlementaire arbeiderspartij van Troelstra heeft de S. D. P. schitterend gelijk gekregen door de historie.

Niet op de verkiezingscijfers, niet op het aantal komt het ten slotte aan, maar op de feiten, op de maatschappelijke ontwikkeling. Voltrekt zich het proces der toenemende klassetegenstellingen zoo als wij hebben voorspeld op grond van de ervaring en gegevens van de omringende meer industriële landen, d. i. met behulp van de proletarische wetenschap van Marx, dan hebben wij gelijk. Dat is de grondslag van alle socialistisch inzicht. Alles wat daar niet van uitgaat, wat niet ten laatste steunt op de economische ontwikkeling en de hieruit ontspringende steeds toenemende tegenstelling der klassen is verouderd, is burgerlijk, is revisionistisch, is vijandig aan het socialisme. De socialist denkt materialistisch, d. w. z. hij verklaart het handelen der klasse uit de plaats die ze inneemt in de productie. Elke klasse handelt in de politiek op zulk een manier dat haar belang in de productie het best wordt gediend. Het behoud der bestaande productiewijze is het doelwit van alle burgerlijke politiek. Het klassebelang geeft ten slotte den doorslag. Woorden en daden van liberaal zoowel als van klerikaal zijn tegenstrijdig, moeten dat zijn. De heerschende klasse en de partijen waarin zij is verdeeld, durven er niet rond voor uit te komen, dat zij het belang van het kapitaal, van het bezit slechts dienen, en daaraan alles ondergeschikt willen maken, en de staatsmacht, de politiek, in de voornaamste plaats. Het verschil tusschen liberaal en klerikaal komt voor een groot deel neer op de wijze, waarop de proletariërs het beste van hun eigen zaak, het socialisme, kunnen worden afgeleid, of met brute weigering, of met schijnconcessies en schijnbewegingen door de heerschende partijen van het bezit. Arbeiders, vertegenwoordigers van de toekomst, richt uw politiek, uw gedragslijn zoo in, dat zoo snel mogelijk de bestaande productiewijze wordt afgeschaft, de bourgeoisie tot kleurbekennen wordt gedwongen. Brengt uw daden in overeenstemming met uw woorden en sluit u aan bij de socialistische partij van den onverzoenlijken klassenstrijd, de Soc.-Dem. Partij. Ga niet in een Partij, die niet den onverzoenlijken klassenstrijd voert tegen alle groepen der bezitters, die liberaal boven klerikaal den voorkeur geeft. Ga niet in de parlementaire arbeiderspartij van Troelstra die 't socialisme bij de werkloosheidsdebatten heeft verloochend. Ga niet in de S. D. A. P. die met geweld de voorstanders van den onverzoenlijken klassenstrijd heeft uitgeworpen. Ga niet bij Domela en de „vrijen” die door hun federatie van „vrije groepen” en sabotage het proletariaat tot machteloosheid doemen. Ga niet bij Kolthek die evenals Troelstra het parlementarisme, de algemeene werkstaking, als „het wapen” beschouwt. Sluit u aan bij de Sociaal Democratische Partij, die geen middel in den klassenstrijd als „zelfdoel” beschouwd, maar alle middelen wil gebruiken in den strijd om de macht. B. L.

Politiek verval?

In Het Volk van 13 Juni heeft de leider der S. D. A. P., Mr. P. J. Troelstra, de diagnose opge maakt van deze algemeene verkiezingen en hij resumeert zijn oordeel in het opschrift van dit artikel. Het politiek verval der bourgeoisie. Na de vele jaren, gedurende welke we van „politieke onmacht” of „crisis van impotentie” hoorden, nu dus een andere term maar in wezen dezelfde opvatting.

Mr. Troelstra's oordeel gaat hier van uit, al sinds jaren, dat de bourgeoisie ten opzichte van den maatschappelijken vooruitgang en de arbeidersklasse, welke laatste de groote stuwkracht is van dien „vooruitgang” — dit ook volgens een veel gebruikte revisionistische zegswijze — zekere plichten zou hebben, die zij al of niet opzettelijk weigert te vervullen. Al of niet opzettelijk, want de leider der S. D. A. P. laat in 't midden of er hier onmacht of onwil is. Nu eens schijnt hij meer 't eene, dan weer meer 't andere te zien. Vaak ook gaan de onmacht en de onwil samen.

Mr. Troelstra ziet dan in de naaste toekomst een politieke, liever een parlementaire ontwikkeling van den volgenden aard. Zooals de liberalen zich van 1905 tot 1907 „onmachtig” hebben getoond om hun program in de Kamer te verwezenlijken, zoo zullen de clericalen dit nu doen in de eerstvolgende wetgevende periode of perioden. Mr. Troelstra heeft in 1905 de liberalen aan 't bewind geholpen, teneinde . . . hen in staat te stellen hun program niet te verwezenlijken, — zoo verkondigt hij althans nu achteraf, nu de politiek der blijde verwachtingen van 1905 falikant is uitgekomen. Nu ziet hij bij de clericale coalitie in de toekomst 't zelfde gebeuren.

(Rechts) heeft thans het geluk, een meerderheid te bezitten, die alles kan doorzetten, waarover de rechterzijde het eens is.

Of dit evenwel een geluk voor de coalitie zal zijn dient men af te wachten. Want zij sukkelt ten slotte aan dezelfde kwaal, die de liberalen verhindert een levenskrachtige politiek te voeren: zij bergt in zich sociale tegenstellingen, die zich vooral bij de noodzakelijke pogingen tot sociale hervorming en tot verwezenlijking der democratie zullen doen gelden. — Zij sukkelt aan de kwaal de eischen der arbeidersklasse te moeten vervullen en daartoe uit haar wezen? als bezittende klasse niet in staat te zijn. (ra, ra wat is dit? v. R.)

En iets verder:

Wat bij de liberalen is het einde van het begin (van verval) dat zal voor de kerkelijken zijn het begin van het einde (van heerschappij over de massa).

Wat ons in dit oordeel en deze profetie als Marxisten onmiddellijk 't meest treft is, gelijk we dat altijd bij Troelstra hebben gezien, het volslagen gemis aan het historisch-materialistische, aan proletarische wetenschap en inzicht. Mr. Troelstra beziet in de eerste plaats den klassenstrijd veel meer uit een ethisch-aesthetisch oogpunt (d. w. z. hij beoordeelt de klassen naar zekere zedelijke (ethische) en schoonheids (aesthetische (vormen) dan uit een economisch oogpunt. Het is voor een politicus van het proletariaat niet alleen nutteloos, maar ook gevaarlijk, bij de beoordeeling der politieke verschijnselen andere factoren dan de economische in aanmerking te nemen, omdat zoo zijn oordeel over de werkelijke machtsverhoudingen der klassen maar al te licht beneveld wordt.

Mr. Troelstra's oordeel over de „onmacht” van

de bourgeoisie is niet gebaseerd op een helder inzicht in de werkelijke machtsverhoudingen der klassen in ons land, waarbij men trouwens niet, zoals hij meestal doet, alleen maar over de bourgeoisie en het proletariaat mag praten, maar op zijn afkeer van de politiek der bezittende klassen, die geen sociale hervormingen te voorschijn brengt en op zijn begeerte om de arbeidersklasse zoo spoedig mogelijk die noodzakelijke hervormingen te brengen. Hij ziet daardoor niet, dat de zoogenaamde „onmacht of onwil der bourgeoisie,” niets anders is dan de resultaten van het gezamenlijke klassebelang der heerschende klasse in ons land, d. w. z. van de groothandels- en grootindustrie-bourgeoisie, den landadel, de rentetrekende bourgeoisie, de financiers en koloniale kapitalisten, zoowel als van de middenstanders, de kleine burgerij en de kleine boeren, kortom van alle klassen, welke geen belang hebben bij de sociale hervormingen, die de arbeidersklasse noodig heeft, zomin als bij verdere democratisering onzer staatsinstellingen.

En zoo bestempelt hij met den naam verval — in welke qualificatie ook al een ethisch oordeel ligt opgesloten — wat iets totaal anders is: namelijk het toenemende verzet van alle klassen, die in welken vorm ook aan de uitbuiting deel hebben, tegen verdere concessies aan de arbeidersklasse op politiek terrein zoowel als op het gebied der bedrijfswetgeving. Een internationaal verschijnsel, zooals men weet, dat voor ons land niet enkel te verklaren is uit de nog zoo geringe kracht onzer arbeidersbeweging, maar wel degelijk ook uit internationale factoren, namelijk door de lessen, die onze bourgeoisie krijgt van hare klassegenooten over de grenzen.

Insteede van „verval”, welk woord immers slechts zin zou hebben, indien we hier stonden tegenover een werkelijk verval van de macht der heerschende klassen of tegenover hun politieke ineenzinking, zien wij als Marxisten, wanneer wij rekening houden niet met onze wenschen en ethische gevoelens, maar met de werkelijkheid, in de politieke ontwikkeling van ons land eenvoudig een andere fase van den strijd der bezitters onderling om de staatsmacht en van hen allen te samen tegen de eischen der arbeidersklasse.

Een strijd onderling om de staatsmacht. Of meent Mr. Troelstra werkelijk dat de clericale coalitie de staatsmacht niet zal aanwenden te haren profijte en tot bevrediging van de eischen van zekere groepen der clericale kiezers? Zal het clericaal onderwijs niet worden uitgebreid? Zullen wij geen tariefherziening krijgen, als de machtsverhoudingen dit toelaten? Zullen de middenstanders niet eenige wetjes ontvangen in hun voordeel? En de boeren? Natuurlijk weet Mr. Troelstra wel, dat de clericale coalitie om zeer reële dingen strijdt bij de stembus en die belangen ook zal bevredigen, welke zij wil bevredigen. Maar de belangen der arbeiders? Wel: de clericale coalitie wil ze zoo min dienen of bevorderen als de liberale coalitie. En waarom zou zij ook? Soms omdat Mr. Troelstra in de Kamer de zweep hanteert? Terwijl zijn partij, de S.D.A.P., aan den anderen kant den strijd voor het Algemeen Kiesrecht verwaarloost en in den steek heeft gelaten en de antihese practisch versterkt? De clericale arbeiders stemmen immers toch wel op de coalitie-candidaten. Geen stemmen zijn er sinds 1905 voor de coalitie verloren gegaan.

Neen: slechts een werkelijke versterking van de macht der arbeidersklasse kan in de naaste toekomst worden verkregen, geen sociale hervormingen van belang, waarvoor ook in ons land de tijd vooreerst voorbij is. Maar de werkelijke versterking is niet te bereiken door in de Kamer de coalitie te bestoken, maar door buiten de Kamer de massa's, die het kiesrecht nog niet hebben, daarvoor in beweging te brengen.

Waar Mr. Troelstra „verval” en „onmacht” bij de bourgeoisie ziet, is in de werkelijkheid nog kracht en macht door de zwakte en machteloosheid der arbeidersbeweging ten onzent.

v. R.

Twee opmerkingen aan het

Weekblad der S. D. A. P.

Onze geestverwante Henriëtte Holst schrijft in het Weekblad van 18 Juni l.l. een paar dingen, die wij niet onbeantwoord mogen laten, omdat zij naar onze meening den strijd voor het Marxisme, dien wij en zij voeren, schaden kunnen. Zij zegt:

„De strijd tegen de liberalen (is) van onze zijde (die der S. D. A. P.) ditmaal in het algemeen veel principiëeler en scherper gevoerd dan in 1905.”

„En gelukkig geeft de beslissing van het P.B.

ten aanzien van de Oud-Liberalen ons goeden grond te verwachten, dat wij op den duur voor onze geheele herstemmingstaktiek (men weet dat H. R. H. hierin gelijk denkt als de S. D. P.) in de partij weerklank zullen vinden. Het advies tot onthouding aan onze kiezers, waar de keus tusschen den kerkelijke en den niet-kerkelijken conservatief gaat, is een besliste stap in de goede richting.”

Naar onze meening laat onze geestverwante zich hier meeslepen om te gelooven wat zij gaarne zou wenschen, maar is, wat zij zegt, niet juist. De S. D. A. P. heeft op haar congres in Rotterdam het voorstel van Van der Goes om bij de herstemming onthouding voor te schrijven bij die kandidaten die niet voor het Algemeen Kiesrecht waren, verworpen. Van der Goes had daarbij niet eens den eisch gesteld, dat men eerst goed zou onderzoeken wat de candidaat onder A. K. verstond. Hij had dus de mogelijkheid opengelaten om vóór den Unie-Liberaal en den Vrijz.-Dem., die zich alleen met den mond voor het A. K. verklaren, maar iets anders dan het A. K. bedoelen, te stemmen. Was zijn voorstel aangenomen, dan had de S. D. A. P. nog rustig voor deze twee partijen kunnen stemmen. Desondanks werd het verworpen. Waarom? Omdat men de gelegenheid open wilde laten om voor de geheele Linkerzijde te stemmen, ook voor de Vrije Liberalen — evenals in 1905.

De verwerping van het doodmakke voorstel van der Goes in Rotterdam bewijst, dat men nu, na de eerste stemming, alleen daarom de Vrije Liberalen niet heeft gesteund, omdat rechts nu toch al de meerderheid had en men dus veilig, zooals wij de vorige week schreven, een beetje revolutionair kon doen. Dit bracht niet het minste gevaar mee. Integendeel, door de Vrije Liberalen nu niet te steunen werd men zekerder van den steun der Anti-Revolutionaire arbeiders o. a. in Zaandam, waar men ze dringend noodig had.

De beslissing van het P. B. der S. D. A. P. bewijst dus volstrekt niet, dat de partij zich „gaandeweg naar het principiële standpunt beweegt.” Het omgekeerde is waar. Die beslissing, in verband met het Rotterdamsch congres, bewijst, dat al meer en meer het opportunisme het vaste stelsel wordt der S. D. A. P. Was de uitslag der eerste stemming anders geweest, men had met de Vrije Liberalen het tegenovergestelde gedaan. En in overeenstemming met dat dubbelzinnige standpunt is ook de bestrijding der Liberalen geweest. Men heeft ze op het allerbelangrijkste punt, het A. K. juist niet of althans niet zooals zij het verdienden, durven aanvallen.

* * *

Nog ernstiger omdat het over een nog belangrijker ding, naar onze meening het juiste niet zegt, is wat H. R. H. schrijft over den vooruitgang der socialistische stemmen in de steden in verhouding tot die op het platteland. Zij zegt na dezen vooruitgang te hebben aangetoond:

„De cijfers brengen een sterke objectieve rechtvaardiging voor ons blijven in de oude partij, omdat zij het uitzicht openen, dat de oude partij zich allengs marxistisch zal verjongen.”

Wij spreken hier nu niet over het blijven in de oude partij. Alleen de toekomst kan leeren of onze geestverwante hier wel juist ziet.

Wat wij nu willen bespreken is slechts dit: geeft de vooruitgang der stemmen in de steden wezenlijk uitzicht dat de oude partij zich Marxistisch verjongen zal?

Neen, hij geeft dien waarborg niet. De oude partij is in de steden ook vroeger voortdurend gestegen en op het platteland na 1901 reeds achteruitgegaan, en toch is de S.D.A.P. steeds revisionistischer geworden.

Het Revisionisme bestaat in Frankrijk niet het minst in groote steden met massa's socialistische kiezers en met den vooruitgang van het aantal afgevaardigden der steden is het niet verminderd.

Het revisionisme neemt sinds 10 jaren in Duitschland sterk toe, ook in talrijke groote steden met toenemende socialistische arbeidersbevolking.

In de groote vakverenigingen is ook daar een sterk percentage revisionisten gekomen en dit aantal wordt in de laatste jaren niet kleiner naarmate het aantal leden groeit.

Met het stijgende aantal, integendeel, van kiezers en leden is het Revisionisme gekomen en gegroeid en in vakbeweging en in partij in menig land.

Op een bepaalde hoogte van ontwikkeling gaat een groot deel der arbeiders tot het Revisionisme over, gelijk zij, op een bepaalde hoogte, van ontwikkeling het Anarchisme aanneemt. Zoodra de

arbeidersklasse eenige macht heeft veroverd, gaat een deel van haar in den strijd voor hervormingen meer zien dan in dien voor de Revolutie.

Het is juist de stijgende macht (ook de stijging van haar stemmental) die, tijdelijk, tot Revisionisme leidt.

Wij zeggen niet, dat de stijgende macht de éénige oorzaak van het Revisionisme is, wij zeggen: zij kan één der oorzaken zijn. Wij zeggen: stijgend aantal leden of kiezers is volstrekt niet een waarborg, dat de macht van het Revisionisme verminderen zal.

Zeker, ten slotte zal het vermeerderd aantal van het proletariaat, dat zich vooral in de steden ophoopt, de overwinning van het socialisme brengen, — dus ook het vermeerderd aantal der kiezers zoolang de parlementaire strijd gestreden wordt. Maar daarom mag men nog niet zeggen, dat van de stijging van stemmen in de steden een bepaalde wijze van strijden noodzakelijk het gevolg zal zijn. De wijze van strijden hangt nog van andere dingen af.

Van die talrijke andere dingen die ten slotte de zegepraal van het Marxisme moeten brengen, noemen wij hier alleen de propaganda van het Marxisme.

Naar onze meening zal het Revisionisme in de S. D. A. P. door den uitslag der jongste verkiezingen, door de taktiek daarbij gevolgd, niet afmaar toenemen. Men zal misschien tegenover de klerikalen fel optreden, maar tegenover de vrijzinnigen en de democraten zal men met de daad steeds toegeliever worden. Het voorbeeld der Franschen en Belgen kan dat leeren.

En daartegen zal het toenemend aantal van socialistische kiezers niets helpen als niet hun kwaliteit verbeterd wordt. En dat moet geschieden door de propaganda, die aan de arbeiders de onverbiddelijke, niet optimistische waarheid omtrent het Revisionisme zegt.

Naar onze meening heeft Henriëtte Holst en de Revisionistische taktiek en haar gevolgen in dit artikel te optimistisch aan de arbeiders voorgesteld.

H. G.

Aan de 23 dapperen.

Wie zich zelve overwint is sterker dan hij, die met behulp van liberalen een zetel inneemt.

Zoo sprak Salomo reeds. Maar wat zou hij wel gezegd hebben van hen, die in luttele weken tijds d'r eigen twee, drie of viermaal overwonnen? Voorwaar, daar verzinken de helden der oudheid bij in 't niet.

Alleen de verloren zoon kan in zelfoverwinning naast u gesteld worden en gij kunt hem met eenige variatie naar de tijdsomstandigheden nazeggen: Vader! ik heb gezondigd tegen de partij en voor u, en ben niet meer waardig uw zoon genoemd te worden.

Edoch, gij, tot de getrouwe kudde terugkerende schapen, vreest niet den toorn uws herders, immers: er zal meer blijdschap in de kudde zijn over één zondaar die zich bekeert, dan over negen en negentig rechtvaardigen, die de bekeering niet van noode hebben.

Duiden niet de dienstknechten des Meesters, toen zij slechts „vernamen”, dat sommigen uwer slechts aan de valsche profeten den rug toekeerden, u eervol aan als „bekende” leden?

En riepen zij u niet aanstonds een vriendelijk welkom toe, om u uw terugkeer in de schaapskooi „zoo aangenaam mogelijk” te maken?

En betitelde niet de Meester zelf u minzaam als „de besten” onder de uitgewekenen? Hoe lieflijk streelend, zoo'n aflat en brief van adeldom tegelijk; hergeeft u dat niet den geroofden glans en de heerlijkheid van uw leven?

En als ge tevens zachtkens met de zweep wordt gekitteld, dan is dat slechts uit loutere liefde. De Meester kastijdt dien hij lief heeft.

Gaf hij niet teederlijk in denzelfden beknopten herderlijken brief zijn spijt te kennen over de afdwalingen van eene (thans) hooggeprezen partijgenoot „niet voor ons of voor de Partij, maar voor onze verdienstelijke partijgenoot zelve, evenals voor den invloed dien wij haar onder de partijgenooten toewenschen”

Herinnert u hierbij alleenlijk de woorden van uwe verdienstelijke partijgenoot zelve op het Utrechtsche Kongres:

„Troelstra wil ons in zijn brochure op pag. 100 wel degelijk buiten de leiding stellen; zegt, dat wij de taktiek

aan anderen moeten overlaten. *Gortier en mij wil hij uit de N. T.-redactie dringen*, v. d. Goes en Wiedijk mogen er in blijven en dan aangevuld door drie anderen. Dan is de redactie om en dat is zijn doel."

Was dit toen reeds niet een blijk van kastijding uit zuivere liefde?

En hoe goedertieren wordt gij, berouwvolle zondaren, nu bejegend. Er wordt niet eens een „minder aangename erkenning” van u verlangd, Alleen hebt gij in uw binnenkamer devotelijk te belijden u in uw „standpunt tegenover de algemeene lijn onzer Partijactie te hebben vergist”, te hebben „gedwaald.” Gij hebt slechts de vroeger door u gevoerde taktiek berouwvol te erkennen als „onbillijke, gewilde, gezochte kritiek, en trouw te zweren aan „de organische taktiek”, en mee dood te drukken de „doctrinaire” klik.

Met welk een kiesheid wordt ge nu zachtken herinnerd aan de door u „ten onrechte gesteunde felle oppositie,” niet met dat minder aangename woord „stelselmatig” uit de Utrechtse massaregeling, doch met het uitheemsche „systematisch.”

Ge ziet, dappere drie en twintig, dat ge verstandig deedt, juist nu terug te keeren in den schoot der Heilige Moederkerk: in de dagen der verkiezingen zien de dienaren der kerk wat door de vingers!

Ge weet, als de verheffende, alles beheerschende strijd om de zetels is volstreden, dan krijgt men weer de handen vrij om de zweep wat meer te doen striemen over de wat al te rechte ruggen van de eigen onwillige kuddedieren.

Zoo midden in de verkiezingsdagen wordt gij toch al aardig met de zweep gekitteld, uit liefde natuurlijk, voor uw eigen bestwil, voor de heilzame tempering uwer nog te kritische snaar. Men durft thans de duimschroeven wel wat aan te draaien, want gij loopt niet voor de tweede maal weg. Dan zoudt ge u wat al te bespottelijk maken.

Daarom schroomde de Volkredactie niet u in haar welkomstgroet met gepaste bescheidenheid te beduiden, dat gij „nu ook zult ophouden in de S. D. A. P. allerhande *spoken* te zien, waarvan ge nu al hebt bemerkt, dat *t spoken* waren.”

Naar aanleiding hiervan mag dus worden vastgesteld, dat alle bezwaren, die gij vóór dezen hebt ~~opperd~~ tegen het niet tot zijn recht doen komen van de Marxistische richting, tegen het sedert eenige jaren schermen met „gemier”, „gewroet”, „miserabele vitters”, „onruststokers”, „onzalige bedilzucht”, „lust tot het zoeken van steile standpunten”, „gedonderjaag”, e. d., dat al die zoogenaamde bezwaren slechts bestonden in het zien van *spoken*.

En zou men ten tweeden male op de vlucht slaan voor *spoken*? Dat zou niet fierheldhaftig zijn!

Ge voelt dus wel, dat ge nu dieper onder 't juk moet, dan ge ooit geweest zijt. Daarvoor zien de Grootmeesters van het revisionisme hun kans al te schoon!

En als ge weer mocht kikken over het *stelsel* van 't steunen van de „vrijzinnigen”, hudje bij mudje; over 't kriegsgevangenen worden der S. D. A. P. van de liberalen; over de Deventer verkrachting der democratie, enz., dan zal men u terstond den mond snoeren met een: „begint het gedonderjaag weer?”

Gij komt terug, nu, onder den indruk van de stemmencijfers in de drie groote steden. Fi zoo, als die cijfers waren tegengevallen, waart gij dan nog wat in de woestijn blijven dolen? Gaat gij aldus de opgaande zon aanbidden? Steekt daar nu iets fierheldhaftigs in? Als er met behulp der liberalen een paar zetels gewonnen worden, volgen er dan meer bekeerlingen?

Neen, o beste uitgewekenen, wanneer de S. D. A. P. achteruit ging en gij wildet uw werkkraft en leven geven om bijstand te bieden in den nood, dan had uw daad iets ridderlijks, doch thans zijt gij ridders van de droevige figuur. Thans verdient gij de slagen, die de bekende zweep u toedient. Elk volk is de regeering waard, die 't heeft. Gij moet nu de roede kussen, die u kastijdt.

Gij spreekt in uw brief-van-onderwerping over de S. D. A. P., die „de hand tot toenadering had gerekte ook na de te Deventer gevelde *uitspraak*”. (Hulde voor dien zacht klinkenden term!). Toenadering, verdraagzaamheid, ja, die hebt gij gezien in elk nummer van Het Volk, vóór en tijdens en na de onderhandelingen!

Getuige de onafgebroken Hetze tegen de S. D. P. en haar leden; de verdachtmaking van Kalter (*Het Volk* 12 Mrt.), van Sandifort (*Het Volk* 8 Apr.). Getuige het weren der afd. Bussum van de S. D. P. uit de Meibetooging; van het brengen der geschillen

in den A. B. B. door de onverdraagzame houding van 't Bestuur der S. D. A. P. in A'dam III, nadat zijn P. B. tot toelating had besloten. En toen de uitgesloten afd. Bussum der S. D. P. zelf de vakverenigingen tot een Meidemonstratie uitnoodigde, heetten de S. D. P.-ers: „Scheurmakers, ook in de vakbeweging”! (*Het Volk* 18 Apr.). Getuige ook het verdraagzame parool, dat thans ook voor u geldt: drukt ze dood! Welk een verteederling des harten!

En gij, thans de beste onder de besten, als u weer ergens een standplaats wordt toebedeeld, zal Troelstra dan wel daar vaker komen spreken dan vóór twee kongressen . . . over partijgeschillen? Zult gij dan als propagandist niet op uw kop krijgen, als gij een Kamerlid critiseert? Zal *Het Volk* in 't vervoeg niet geven: demagogie, éézijdige inlichting, misleidende voorstellingen, partijdige verslagen? Zal haar redactie geen critici meer afmaken in hatelijke onderschriften? Zal uw nieuwste partij geen programapunten meer verloochenen? Zal zij wel vrije meeningsuiting toestaan?

Welken *waarborg* wilde de S. D. A. P. geven, dat dit alles niet meer zou geschieden? Een plaats in de redactie van het Weekblad, dat nu al verketterd wordt! Hoe dankbaar is mijn kleine hond!

Beste dappere bekeerden, gij schreeft over de „onverzoenlijkheid” van de S. D. P. Zeker, dat woord aanvaarden wij. Wij willen den onverzoenlijken klassenstrijd op elk gebied blijven voeren, wij willen scherp de lijnen trekken tusschen de proletarische en de bezittende klasse; wij willen elke beweging dienstbaar maken om het klassebewustzijn der arbeiders te versterken. En daarom kunnen wij ons niet verzoenen met den overheerschenden geest in de S. D. A. P.

En nu, dappere 23, gaat heen, en zondigt niet meer.

En tot mijn medeleden der S. D. P. zeg ik:

Wees man en houd u recht! Buig nooit.

En buig voor niemand, dan voor de Waarheid!

P. ZANDER.

Een emmer koud water.

De redacteur van het „Weekblad”, bijblad van „Het Volk”, toonde zich na den uitslag der eerste stemming bijzonder warm van verwachtingen en hoop omtrent de gevolgen die deze algemeene verkiezingen zouden hebben voor de ontwikkeling der S. D. A. P.

Zij zag in de „verplaatsing” van het zwaartepunt der uitgebrachte stemmen naar het centrum des lands en de centra der industriele ontwikkeling — met een korreltje zout op te vatten, zooals wij in het vorige nummer en hier aantoonde — de mogelijkheid, ja bijna de zekerheid van een verandering van richting van de S. D. A. P. tevens. En zij riep reeds de uitgetreden Marxisten, niet natuurlijk de er uit *gesmetenen*, toe: „Keert terug, alles is vergeven en vergeten. Een nieuwe toekomst begint.”

Het zal geen betoog behoeven, dat wij van deze verwachtingen geen enkele kunnen deelen. Ja, naar onze meening, moet men zich in 1907 totaal niet met de politiek hebben bemoeid, om in de verplaatsing van het zwaartepunt der stemmen op de S. D. A. P. een nieuw en bijgevolg hoopwekkend verschijnsel te zien. Inderdaad toch — „Het Volk” heeft dit zeer terecht geconstateerd — viel dit verschijnsel reeds 1905 en, veel duidelijker nog in 1907 op te merken bij de algemeene verkiezingen voor de Provinciale Staten en de Gemeenteraden, die in dat jaar plaats vonden en waarvan vooral de eerste een sterk algemeen-politiek karakter droegen.

Wij laten verder daar, hoe het mogelijk is, dat men als de redactie van het „Weekblad”, een oogenblik kan meenen, dat een geheel revisionistisch georiënteerde partij, een partij, waarin *alle* vertrouwensposten in de laatste jaren door revisionisten zijn bezet en wel bij voorkeur door jeugdige elementen van de slechtste soort — men denke aan een Duijs, een Leeuwenburg en zooveel anderen — volte face zou kunnen maken en weer een Marxistische practijk zou gaan beoefenen.

Onzes inziens kan slechts hij dit meenen, die in de laatste jaren de S. D. A. P., zooals die werkelijk is, niet grondig, d. w. z. van binnen heeft gekend, die het afdeellingsleven niet heeft meegemaakt en het optreden der personen heeft gadegeslagen, die nu als trawanten van Mr. Troelstra de lakens uitdeelen.

Maar gelukkig: de leider zelf Mr. Troelstra heeft over de warme verwachtingen van onze Marxistische vrienden in de S. D. A. P. reeds een emmer koud water uitgoten. In een artikel van „Het Volk”

roept hij hun toe: „herzie u zelf, keer van de dwalingen uws weegs terug, niet de Partij, gij bevindt u op een keerpunt.”

Mr. Troelstra heeft met deze woorden niet anders dan de werkelijkheid uitgesproken. In de S. D. A. P. blijft inderdaad alles bij het oude. v. R.

De Alg. Verkiezingen en de S.D.A.P.

(Slot)

Daartegenover staat dan een, soms vrij sterke, toeneming van het stemmencijfer in de groote steden, Amsterdam, Rotterdam en Den Haag — Utrecht is achteruitgegaan sinds 1905 en nog veel sterker sinds 1907 wat natuurlijk een gevolg is van de scheuring en het verlies van Mendels — en in de districten Amersfoort, Arnhem, Assen, Beverwijk, Delft, Doetinchem, Dordrecht, Eindhoven, Elst, Enschedé, Den Helder, Hilversum, Leiden, Maastricht, Meppel, Nijmegen, Schiedam, Sliedrecht, Tilburg, Duurstede, Zaandam, Zwolle, d. w. z. een absolute toeneming van het stemmencijfer, waarvan voor sommige nog zal worden nagegaan, in hoeverre het ook een werkelijke vooruitgang is, d. w. z. een vooruitgang in verhouding tot het aantal uitgebrachte stemmen of het aantal kiezers.

Maar hierbij moeten we er op letten, dat in vele plaatsen die vooruitgang vooral dateert van de eerste 2 jaar van deze laatste 4 jarige periode en dat er sinds 1907, toen er ook algemeene verkiezingen voor de Provinciale Staten en den Gemeenteraad plaats vonden, feitelijk stilstand, ja, achteruitgang in verscheidene is op te merken.

Zoo b.v. voor Rotterdam, de zich het snelst ontwikkelende groote stad van ons land, de stad, waar vooral de moderne groot-industrie en de groothandel het snelst toenemen.

In Rotterdam vereenigde de S. D. A. P. op hare kandidaten in de vijf districten in 1907 resp. 29,6, 16,3, 8,0, 15,7, 13,6%, van het aantal uitgebrachte stemmen en in de geheele stad 18,1 %, nu daarentegen slechts 27,8 %, 14,1 %, 6,5 %, 16,2 %, 12,2 % en in de geheele stad 16,3 %.

Wij zien hier dus, dat de „electorale” invloed der S. D. A. P. in 4 van de vijf Rotterdamsche districten en in de geheele stad is achteruitgegaan sinds de algemeene verkiezingen voor de Provinciale Staten, waarbij het ging om de „omzetting” der Eerste Kamer, en de antithese, door de liberalen vooral, weer sterk op den voorgrond werd gesteld. En wij zien hier een sterk staaltje van den rampzaligen invloed, dien het revisionisme op de arbeidersbeweging uitoefent. Eenerzijds is dit slechte resultaat natuurlijk te wijten aan de wederopleving der antithese, waaraan de S. D. A. P. sinds 1905 dapper heeft meegeholpen en waartoe zij vooral ook in 1907 krachtig de hand leende, anderzijds aan de geringe scholing en organisatie door een revisionistische, niet van krachtig socialistisch inzicht doortrokken, arbeidersbeweging, die slechts gedurende de verkiezingen eenigszins in „beweging” raakt en de rest van den tijd weinig of niets doet voor de scholing en de organisatie.

En zoo zien wij dan in Rotterdam, de grootste stad van het kapitalisme, tevens de duidelijkste gevolgen van het revisionisme, dat daar sinds jaren onbepaald heerschte en de Marxistische oppositie, die zich eerst in de laatste jaren vormde, uitdreef en onschadelijk maakte, gevolgen, die zich nu zelfs al in de verkiezingscijfers voelbaar maken.

* *

Dat de S. D. A. P. bij deze verkiezingen opnieuw haar stemmencijfer heeft zien rijzen, zij 't dan ook lang niet op normale wijze, zij 't dan ook niet in een aantal districten, waar dit zoo had behooren te zijn, is, wij zeiden het reeds, een normaal gevolg van de ontwikkeling der arbeidersbeweging.

Het is een gevolg van de slechte taktiek der S. D. A. P. en van haar geringe socialistische scholing, dat zij niet overal de massa's in groteren getale tot zich heeft weten te trekken en op haar kandidaten heeft weten te vereenigen. Immers de S. D. A. P. heeft sinds 1905 een machtige bondgenoot, waarover zij voor dien niet beschikte, de vakbeweging, het N. V. V. Duizenden stemmen op haar kandidaten uitgebracht zijn nu eenvoudig stemmen geweest van in het N. V. V. georganiseerde vakarbeiders, niet van socialistische arbeiders. Een toestand, dien wij natuurlijk geheel normaal zouden achten en welken wij onverdeeld zouden toejuichen, wanneer de S. D. A. P. in haar boezem aan socialistische scholing deed, wanneer zij het Marxisme vrije speelruimte liet en wanneer zij door haar taktiek de antithese niet versterkte en daardoor de vak-

beweging zelfs schade berokkende, grooter schade wellicht, dan uit de samenwerking met het N.V.V. aan voordeel voor de vakbeweging voortspruit. Maar dat het bondgenootschap van vakbeweging en S.D.A.P. de laatste niet sterker heeft vooruitgebracht op electoraal gebied, dat is een sterker bewijs van de fouten der S.D.A.P. dan geleverd zou zijn, indien het N.V.V. nog niet tot een macht zou gegroeid zijn.

De leuzen, waaronder de S. D. A. P. optrok, hebben tot de verhooging van haar stemcijfer zeker 't een en ander bijgedragen. Duizenden arbeiders stemmen op de S. D. A. P., omdat zij is voor staatspensioen en den tien-urendag, wat uitstekend zou zijn, indien de S. D. A. P. dien arbeiders helder had gezegd, dat van de verwezenlijking van deze of van andere sociale eischen geen sprake kan zijn, vóór een machtige kiesrechtbeweging de bezitters eenigen schrik inboezemt en den sluier der antithese verscheurt. Maar de S. D. A. P. heeft door hare sociale eischen nu te plaatsen naast den kiesrecht-eisch, in plaats van dezen laatsten vooraan, de arbeidersbeweging meer verzwakt dan die invloed van eenige nieuwe duizenden kiezers haar versterkt heeft. En zoo is onze kritiek, de kritiek der Marxisten, door den uitslag dezer verkiezingen meer dan ooit bevestigd en waargemaakt.

De S. D. A. P. volgt verder bij de herstemmingen den weg, dien zij reeds in Rotterdam heeft vastgesteld, de taktiek, die haar opnieuw tot een bijwage maakt van het linksche blok. Zij steunt de Unie-liberalen en alle vrijzinnig-democraten zonder te onderzoeken, wat dezen met hun A. K. bedoelen. Zij eischt in dat opzicht nu zelfs minder dan in 1901, toen de liberalen ook in de minderheid waren en zij de urgentie-verklaring van het A. K. voor steun eischte. De S. D. A. P. volgt met dit besluit de eenmaal ingeslagen richting der democratische Blok-politiek, waarvan zij zich niet meer kan losmaken.

Aan ons de taak om naast en, waar het noodig is, tegenover haar, de duizenden arbeiders, die zij niet heeft weten te bereiken en die zij telkens zelfs meer afstoot, door socialistische propaganda op te voeden tot het voeren van den klassenstrijd op betere wijze dan de „oude”, nu nog zoo machtige en overmachtige Partij het kan.

v. R.

Uit de Vakbeweging.

Onze rubriek moest in den afgelopen tijd eeniger mate als een stiefkind behandeld worden. De ruimte in ons orgaan is helaas nog klein, zoodat voorloopig althans het wel een illusie zal blijken, elke week een geregelde kroniek over de binnen- of buitenlandsche vakbeweging te geven. Toch zullen we het mogelijke in deze beproeven.

Het belangrijkste besluit, vorige maand inzake de vakbeweging genomen, is dat van de jaarvergadering van het vakverbond inzake de Bestuurdersbonden.

Dit besluit is de langzame vernietiging van een ongedwongen gegroeide voortdurende samenwerking van de vakbeweging met de sociaal-democratie. Het is een proces, trouwens niet van heden dateerende, doch reeds langen tijd zich voltrekkende, door de houding, die een deel der sociaal-democratie reeds toen tegen de bestuurdersbonden innam. Het sterkst kwam dit wel tot uiting in den Amsterdamschen B.B., waarvan steeds werd beweerd dat ze onder Marxistische leiding stond, wat zooals bekend reden genoeg was voor het revisionisme in de S. D. A. P., om te trachten dergelijke z.g. bolwerken onschadelijk te maken. Als men dan ook, al is 't zelfs maar eenigermate onbevooroordeeld, nagaat, welke kritiek en welk soort van kritiek dit lichaam en zijn leiding de laatste jaren te verduren heeft gehad, dan vraagt men zich, als onbekende met het Nederlandsche revisionisme af, hoe dit alles mogelijk was.

Trouwens het laatste deel van dit treurspel is afgespeeld in Den Haag, waar onzen partijgenoot De Visser het redacteurschap van het orgaan van den Haagschen bestuurdersbond is ontnomen.

Er was dan ook — en we keeren weer tot den A. B. B. terug — een belangrijk verschil in opvatting tusschen het revisionisme in de S.D.A.P. en de leiding in den A. B. B., veelal gesteund door haar algemeene vergadering.

Het revisionisme week namelijk meer en meer af van de oude taktiek voor de vakbeweging eveneens geldende, elke beweging zooveel mogelijk te benutten voor de bewustmaking der arbeidersklasse, week af van haar plicht opgenomen in haar program en daarin als doode letter nog steeds voorkomende, elke beweging zoodanig te steunen, dat

daardoor het klassebewustzijn der arbeiders wordt opgewekt.

De eerste maal, dat dit, ofschoon nog niet voor allen duidelijk, toch voor den ingewijde tot uiting kwam, was bij 't ontslag Edelman-Traanberg. Terwijl de tendenz van de raadsfractie der S.D.A.P. toen was, zooveel mogelijk te trachten deze beide onderwijzers te behouden, was die van den A.B.B. er op gericht, dit ontslag zooveel mogelijk te benutten tot bewustmaking der Amsterdamsche arbeiders.

Sindsdien kwam dit verschil herhaalde malen voor den dag. Het bestuur handhaafde de oude, goede taktiek, daarin bijna steeds door de vakbeweging gesteund, terwijl daartegenover enkele der revisionistische voormannen die taktiek bestreden.

De kwestie der werkloozedemonstratie was daarvan het meest duidelijke bewijs. Ware de A.B.B. in zijn pogen bij deze actie gesteund geworden door het orgaan der S.D.A.P., ware eendrachtig samenwerkt geworden, de hoofdstad van ons land zou een zeer veel krachtiger demonstratie hebben geleverd tegen het kapitalistisch stelsel, men zou meer organisatiebesef en meer inzicht hebben kunnen brengen bij de Amsterdamsche arbeiders.

De geschiedenis van den A.B.B. is rijk aan voorbeelden van denzelfden aard. Ook wat betreft de middelen, door het revisionisme aangewend, de z.g. bezuinigingsvoorstellen e.d. Doch met deze beide moeten en kunnen we hier thans volstaan.

Genoeg zijn 't hier te constateeren, dat de bestuurdersbonden en hun actie werden beschouwd als een sta-in-den-weg voor de doorvoering der revisionistische taktiek. Niet te verwonderen is het dan ook, dat de leiding der landelijke vakbeweging, grootendeels in revisionistische handen met het revisionisme in de partij zelve een lijn trok en het middel thans op dit congres aanvaard werd tot uitzetting uit de bestuurdersbonden van de S.D.A.P. en alles wat niet een filiaal van 't N.V.V. kon heeten.

Dit besluit beteekent voor de werkelijke eenheid der arbeidersbeweging in al zijn uitingen een ernstige teruggang. Zou dit echter verwondering wekken, waar we de daden van die partij kennen, wanneer 't gold 't toelaten van kritiek in eigen partij volkomen op den grondslag van het program dier partij uitgeoefend?

Wat hebben wij, leden der S.D.P. en dus ook leden van diezelfde vakbeweging in deze te doen. We zullen in den eersten tijd zeer weinig kunnen doen. Doch ook dat weinige zal zijn vruchten afwerpen. Al zullen de politieke partijen binnen een korte spanne tijds uit de bestuurdersbonden verdreven zijn, de sociaal-democratie verdrijft men daarmee niet. Wij hebben niet als een doode letter, doch als een levende waarheid in ons program geplaatst, dat wij ook de vakbeweging zoodanig zullen steunen, dat het klassebewustzijn harer leden zal worden opgewekt.

We zullen, waar we dat kunnen, in de bestuurdersbonden de voorstellen doen en steunen, die een actie van die lichamen in dien geest zullen leiden. En ook, waar dit kan, in het N.V.V.

Dat zal niet snel gaan, niet gemakkelijk, kameraden; doch we weten dat we zullen kunnen volhouden door ons beginsel, ook dat we langzamerhand ook de vakbeweging van dit beginsel zullen doordringen. De toekomst is ons, ook daar.

C

Gemeente program.

(Opgesteld door het P.B. in opdracht van het congres.)

Ongeacht de belemmeringen door de bestaande wetgeving in den weg gelegd, stelt de S. D. P. de volgende eischen:

1. Uitbreiding van het grondbezit der gemeente. Geen verkoop van gemeentegrond aan particulieren of verhuring op langen termijn. Uitgifte van grond in erfpacht. Onteigening van gronden, wanneer het belang der gemeente daartoe leidt.

2. Wering of overname van alle bedrijven, die het karakter aannemen van een gemeentelijk monopolie.

Uitbreiding van het gemeentelijk bedrijf door verschaffing van gemeentewege van water, licht, electriciteit, warmte, noodzakelijke levensbehoeften (melk, brood, vleesch enz.) verder gezonde woningen, speeltuinen en wandelparken; exploitatie van voer- en communicatiemiddelen, oprichting van gemeentelijke werkplaatsen en magazijnen, inrichtingen voor handel en bedrijf; regeling naast eigen uitoefening van het bouwbedrijf en verplichte gemeentelijke brandverzekering. Uitvoering van gemeentelijke bouwwerken in eigen beheer.

3. Zorg der gemeente voor de werkloozen door volledigen steun aan de werkloosheidsfondsen der vak-

vereeningen; door het verschaffen van maatschappelijk nuttige arbeid, b.v. het aanleggen van volksparken enz. Stichting van arbeidsbeurzen, staande mede onder toezicht van de arbeiders.

4. Behoorlijke bezoldiging van lagere beambten en werklieden in gemeentedienst, met beperking der hooge traktementen [voor de hoogste ambtenaren voorzoover niet door bijzondere vakbekwaamheid gemotiveerd. Gelijke bezoldiging en rechtsregeling van mannelijke en vrouwelijke (gehuwde en ongehuwde) werklieden en ambtenaren. Vaststelling van alg. bepalingen, geldende zoowel voor den arbeid in direkten als voor dien in middellijken dienst der gemeente, waardoor de arbeiders den achturedag (subs. de 48-urenweek), zoo groot mogelijke beperking van den nacht arbeid en een behoorlijk loon wordt verzekerd; voorts volle uitkeeringen bij ziekte, volledige moederschapsverzekering, zoolang die niet van staatswege bestaat. Zondagsrust, een jaarlijkse vakantiedag met behoud van salaris, zoo groot mogelijke vrijheid in het vieren van den ien Mei, pensioen voor henzelf en voor hun weduwen en weezen; deze en andere bepalingen in aansluiting aan de eischen van de vakvereeningen. Bepalingen van ongeveer dezelfde strekking in de voorwaarden voor het verlenen van concessien en in achtneming hiervan bij het aanbesteden van leveranties. Instelling v. e. scheidsrecht voor geschillen tusschen werklieden en hun onmiddellijke chiefs; volkomen vrijheid van beweging in organisatie en politiek voor ambtenaren en werklieden. Instelling van bureaux voor gratis rechtskundig advies voor on- en minvermogenenden.

5. Kostelooze openstelling van alle inrichtingen van openbaar onderwijs, en zoo groot mogelijke uitbreiding en verbetering van het onderwijs ook wat betreft de verzorging der leerlingen.

(Schoolvoeding, kleeding en vakantie-kolonies. Schoolartsen en schoolbaden. Gratis leermiddelen. Krachtige zorg voor voldoende schoolbouw. Invloed van den klasse-onderwijzer door schoolvergaderingen enz.)

Bevordering der volksontwikkeling door: openbare boekerijen, leeszalen, en beschikbaarstelling van openbare gebouwen.

6. Krachtige zorg voor den gezondheidstoestand door het bouwen van gemeentewege van arbeiderswoningen, beantwoordende aan de eischen der gezondheidsleer en beschikbaar gesteld ook voor de armsten. Strengere verordeningen op het bouwen en bewonen van woningen, gehandhaafd door een goed ingericht en blijvend bouwkundig en sanitair toezicht. Onteigening van gemeentewege van alle woningen die niet beantwoorden aan de gestelde eischen. Gemeentelijke slaaphuizen en kinderbewaarplassen.

Keuring van levensmiddelen, met centrale markten voor alle eerste levensbehoeften en openbare slachthuizen. Gemeentelijke verzorging van zieken en gebrekkigen. Volksbad- en zweminrichtingen; gemeentelijke waschhuizen. Goede inrichting van de gemeentelijke reiniging en het rioolstelsel; kostelooze desinfectie-inrichtingen. Ter aardebestelling of lijkverbranding van gemeentewege.

7. Verbeterde gemeentelijke armenzorg. Opneming van arbeiders in de armbestuurcolleges. Gemeentelijke Banken van Leening.

8. Drankbestrijding door de gemeenten, door het onder geen voorwendsel vermeederen der inrichtingen met vergunning. Oprichting van wachtllokale voor losse arbeiders.

9. Afschaffing der bepalingen uit de politie-verordeningen, die vrijheid van betooging, vergadering en drukpers, in lokalen en op den openbaren weg belemmeren. Benoeming van den burgemeester en van alle beambten der gemeentelijke politie door de gemeenteraden.

10. Heffing van de gemeentelijke inkomsten in dier voege dat de lasten op onvermogenenden niet en op minder vermogenenden zoo licht mogelijk drukken.

Vrijstelling van inkomsten tot een bedrag, noodig ter bestrijding der noodzakelijke bestaanskosten. Progressie in den hoofdelijken omslag. Belasting van uitwonende eigenaren. Afschaffing van tollens. Heffing eener gemeentelijke progressieve grondbelasting met herhaalde waardeschatting. Heffing van opcenten op de rijksbelasting op erfenissen. Heffing eener bijzondere belasting van eigenaars, wier bezit in waarde vermeederde door uitgaven der gemeenten.

Advertentiën.

J. D. KRIJGSMAN en J. G. KRIJGSMAN—VISSER geven kennis van de geboorte van hun zoon

GERARD JOHAN.

Rotterdam, 23 Juni '09.